

СТАНОВИЩЕ

от

Доц. д-р Иван Стоянов Александров, д.пс.

Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна.

По отношение заповед на ректора на ВСУ – Черноризец Храбър” № № 1495 от 16.11.2017 г за включване в Научно жури за защита на дисертационен труд на **Гергана Василева Тодорова** по професионално направление 3.2, „Психология“, докторска програма „Обща психология“ с тема на дисертационния труд **„Психологически аспекти на взаимовръзките в семейството”**.

1. Актуалност

Дисертантът разработва актуален проблем идващ от необходимостта за разглеждане на темата за семейството и партньорството, в контекста на съвременните ценности и нагласи. Актуалността и значимостта на проблема за семейните и партньорски отношения, в научната психологична литература е приоритет на социалната психология. От гледна точка на практическата психология и психотерапия обаче все още има недостиг на структурирано научно знание. В този ред на мисли трудът на Гергана Василева е опит за научно изследване, теоретично концептуализиране и решаване на практически проблеми и си поставя амбициозната цел да свърже - науката психология и професията на семейния консултант и психотерапевт.

Актуалността се подкрепя от действителността и практиката в последните години множество хора да живеят без сключен граждански брак. Увеличен значително и броя на разводите. Семейството и

партньорските взаимоотношения водещи до такива резултати трябва, и често следва, да бъдат във фокуса на специалистите по тази проблематика.

2. Характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е представен в обем от 146 страници, структуриран в увод, четири глави, заключение, три приложения и списък на използваната литература, състоящ се от 95 източника – 67 на кирилица, 28 на латиница. Текстът съдържа 26 таблици, 1 фигура и 11 графики. В края на всяка глава са представени изводи, релевантни на целта на дисертационния труд и заложените хипотези.

В първа глава са представени теоретичните постановки на системната фамилна терапия за развитието и кризите в семейните и партньорски отношения. Описано е разбирането на семейството като единна система. Изяснени са функциите на семейната система, видовете подсистеми, възможните нормативни кризи. Засегнат е проблемът за границите на системата, семейни правила и стереотипи, проблемите на семейната йерархия. Представени са основно теорите на Еделмайер и Олсън, но информацията би могла да бъде обогатена с данни от други изследователи като Бийвърс, Хампсън, Макмастър, теоретични постановки свързани с процесния модел и др. Впечатление прави, че изяснените понятия са поднесени без информация за останалите теоретични направления, разглеждащи семейството като система, което донякъде ограничава теоретичната постановка.

Изводите от тази глава служат за аргументация на изследователската процедура.

Във втора глава се разглеждат индивидуалните особености на партньорите и проблемите на комуникацията между тях. Разгледани са причините за дисфункционалност в отношенията между тях, формите на комуникация и причините за нейното нарушение.

В трета глава са представени основните моменти от изследователската процедура и емпиричното изследване.

Целта на изследването и формулирана адекватно и е свързана с темата и основната насока на дисертационния труд. Задачите са оформени и съобразени с подпомагането на осъществяването на целта на изследването.

Формулирани са четири хипотези, които са проверени с корелационен и регресионен анализ.

Представените данни са обработени с адекватни на скалираните величини и разпределенията статистически методи.

Изводите представляват обобщение на резултатите и причините за ефектите на социално психологическия тренинг. Критично е обяснено проявлението им и закрепването на тези ефекти във времето.

3. Препоръки към дисертационното изследване.

Към дисертационния труд имам следните препоръки (те са за подобряване на бъдещите научни изследвания на докторанта в засегнатата от него актуална проблематика):

- Желателно е при обзорите на бъдещи изследвания да бъдат включени повече източници от последните години публикувани в реферирани издания и издания с импакт фактор.
- Препоръчвам разширяване на представения теоретичен обзор и ясно изразено критично отношение на автора, както към теоретичните модели, така и към ограниченията на изпозваните методики.
- В научните разработки следва, когато има предложен един единствен модел за обяснение той да се обоснове аргументирано с доказателства от различен порядък. Това отличава научните произведения от психотерапевтичната

практика, която по своята същност е по-скоро изкуство и където моделите не се подлагат на критичен анализ, а се приемат безусловно.

- Препоръчва се прецизиране при използването и диференцирането на понятията връзка и влияние, между отделните променливи.
- В данните получени от изследване с психологични методики винаги има някаква условност, затова и предлагам на докторанта да избягва в бъдеще крайни, категорични и аксиоматични твърдения.

Направените препоръки не променят положителната ми оценка за дисертационния труд и неговата значимост от гледна точка на приносите, които има. Те са посочени, за да подпомогнат докторанта да усъвършенства в бъдещи научни трудове научния апарат и начина на представяне на резултатите от емпиричните изследвания.

4. Научни и научно-приложни приноси.

Цялостно дисертационният труд дава основание за формулиране на приноси в следните насоки:

1. Систематизирани са приложни подходи за оказване на психологическа помощ и подкрепа в партньорските и семейни отношения.
2. Направен е анализ на потенциалните взаимовръзки, причини за дисфункционалност на семейната система и между различните аспекти на отношенията между партньорите.
3. Проведено е емпирично изследване на взаимовръзките между отделните конструкти. Изследвани са факторите, влияещи върху удовлетвореността от партньорските взаимоотношения.

4. Описани са стратегии за подобряване моделите на комуникация в семейството, предложен е модел за консултативна работа с двойки и семейства.

Авторефератът отразява изцяло съдържанието на дисертационния труд. Основните части от дисертационния труд са представени в публикации под формата на статии и доклади от конференции.

5. Заключение

Гергана Василева е развиващ се психолог с ориентация към семейното консултиране и фамилна терапия. Дисертационния труд показва в достатъчна степен научно-изследователската и психологично-практическа дейност, в която тя се развива.

Представената дисертация представлява актуално изследване в значима област на психологическото познание. Приносите са от теоретичен и приложно-практичен характер. Това ми дава основание да препоръчам на уважаемите членове на Научното жури, при успешна защита, да гласуват за присъждането на образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 3.2, „Психология“, докторска програма „Обща психология“ на **Гергана Василева Тодорова**.

Варна
24.11.2017г.

Изготвил становището:
Доц. д-р Иван Александров